

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้หลายแห่ง เช่น ในมาตรา 80 (3) ว่า พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย¹

การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในระบบที่ทางการรับรองมี 2 ประเภท คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับสงฆ์ที่สอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษา และโรงเรียนเอกชนการกุศลซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับบุคคลทั่วไป ซึ่งสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนามีนักเรียนเพิ่มขึ้นตลอดจากจำนวนนักเรียนรวม 38,128 ในปีการศึกษา 2548 เพิ่มขึ้นเป็น 44,514 และ 53,122 ในปีการศึกษา 2549 และปีการศึกษา 2550 ตามลำดับ² ทั้งนี้เป็นเพราะอยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทำให้ได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ การบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร และการประกันคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จึงจัดเป็นกลุ่มโรงเรียนอีกประเภทหนึ่งที่มีส่วนจัดการศึกษา โดยอาศัยความรู้คู่คุณธรรม ดำเนินการโดยวัดในพระพุทธศาสนา จากอดีตที่ใช้ชื่อว่า โรงเรียนราษฎร์ของวัด ซึ่งเกิดขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช 2488 โรงเรียนได้พัฒนามาโดยลำดับ และได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดขึ้นในปี พ.ศ. 2532 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นศูนย์รวมโรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อการกุศล และส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ในปัจจุบัน ปีการศึกษา 2557 กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีโรงเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 111 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 95,389 คน คณะครู 5,120 คน³

¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559), พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด, 2556), หน้า 1.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 163.

³ กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา, ข้อมูลและกิจกรรมกลุ่มและสมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ปีการศึกษา 2557, (มพพ, 2558), หน้า 17-18.

นครศรีธรรมราช จังหวัดหนึ่งทางภาคใต้ อันเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจสังคม ของภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นศูนย์กลางทางการศึกษาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อีกทั้งการเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีต การจัดการศึกษาทางพระพุทธศาสนาในนามโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาของจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็มีจำนวนหลายโรงเรียน และในจำนวนนั้น ก็มีโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจำนวน 5 โรงเรียนสังกัดกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในเขตภาคใต้ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 13 โรงเรียน ในปีการศึกษาปัจจุบัน ปีการศึกษา 2558 มีจำนวนนักเรียนรวม 3,843 คน จากภาคใต้ทั้งหมด 14,368 ครูและบุคลากรรวมจำนวน 231 คน จากภาคใต้ทั้งหมด 566 คน⁴

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราชตาม กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้และการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 ปัญหาที่ต้องการทราบ

1.3.1 ต้องการทราบ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3.2 ต้องการทราบการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3.3 ต้องการทราบข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29-43.

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดใน พระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ใน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 231 คน

1.4.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ประสบการณ์ทำงาน
- 4) วุฒิการศึกษา

1.4.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตาม กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย⁵

- 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา
- 3) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
- 5) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- 6) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา
- 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- 8) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.5 สมมติฐานการวิจัย

1.5.1 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของ วัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมาก

1.5.2 บุคลากรที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

⁵ ราชกิจจานุเบกษา, (2553) หน้า 26.

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1.6.1 การประกันคุณภาพ การศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการ ศึกษาเพื่อสร้าง ความเชื่อมั่น ให้กับผู้ เรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องว่าการดำเนินงานของสถานศึกษามี ประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ กำหนดไว้ ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย 8 ด้านคือ

1) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการ จัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องนำสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษามาตรฐานการศึกษาจึงเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษา สำหรับสถานศึกษาที่จัด การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งนำไปใช้เป็นเป้าหมายหรือกรอบทิศทางการกำหนด มาตรฐานของสถานศึกษาตนเอง โดย ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับ สถานศึกษา เพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และให้ถือเป็นข้อกำหนดที่สถานศึกษาต้องดำเนินงานภายใต้กรอบและมาตรฐาน

2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดทำแผน เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ กิจกรรม วิธีการที่ได้ผ่านการคิดมาแล้วล่วงหน้า โดยผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันคิดและพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบสำหรับเป็นเครื่องชี้แนะการดำเนินการ ใด ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร การวางแผนมักมีการกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกรอบเวลาของการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจนในสถานศึกษาต้องมี ทั้ง แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี มีจุดเน้นที่ชัดเจนเป็น รูปธรรมนอกจากความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมตามกรอบเวลา สถานที่ งบประมาณ ผู้รับผิดชอบ

3) ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การดำเนินการจัดระบบ บริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการและครอบคลุมภารกิจด้าน การบริหารจัดการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงต้องมีระบบการบริหารและการ จัดการศึกษาที่นำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน รวมถึงระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเป็นระบบถูกต้อง สมบูรณ์ เป็นปัจจุบันและสามารถเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ตลอดเวลา โดยผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ตามระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง การ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานตามแผนการ ดำเนินงานที่มุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบและ ต่อเนื่อง ให้บรรลุถึงเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในแต่ละปี

5) ด้านการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษามุ่งเน้นในเรื่องของผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปี และมีบทบาทเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ส่วนในการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามุ่งเน้นในเรื่องมาตรฐานและตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และมีบทบาทเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งในการดำเนินการนั้นสถานศึกษาต้องทำการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่สถานศึกษาได้กำหนด เพื่อนำผลจากการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

6) ด้านการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การดำเนินการตาม ระบบและกลไกในการควบคุมตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดโดยสถานศึกษาและ/หรือหน่วยงานต้นสังกัด ต้องดำเนินการให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาย่างต่อเนื่อง กระบวนการประเมินคุณภาพภายในเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง

7) ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หมายถึง การดำเนินการ จัดทำรายงานประจำปีซึ่งถือเป็นเรื่องปกติที่สถานศึกษาต้องจัดทำหลังการจัดการศึกษาผ่านไปแต่ละปี เป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถานศึกษาต้องเปิดเผยรายงานนั้นต่อสาธารณชนด้วย

8) ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาย่างต่อเนื่อง หมายถึง การดำเนินการให้เกิดความยั่งยืนของการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีการปรับเปลี่ยนในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในในการตรวจสอบผลการจัดการศึกษา และนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาเป็นฐานข้อมูลสำคัญของการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุก ๆ ปี การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นภาระงานปกติที่ทุกคนจะต้องรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การดำเนินงานมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนทั้งสถานศึกษา

1.6.2 กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา หมายถึง กลุ่มโรงเรียนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ. 2532 และรวมกันขึ้นเป็นกลุ่มโดยมีวัตถุประสงค์การดำเนินการร่วมกัน

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.7.1 ได้มีผลการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.7.2 ได้มีผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.7.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.7.4 ได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาและด้านอื่น ๆ ต่อไป